

การดำเนินงานจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงาน เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ให้มีความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานความร่วมมือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีอำนาจในการยกเลิก เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษา

1. หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมายดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
2. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
4. มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคม ได้อย่างมีความสุขตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาให้บุคคลได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยให้บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยได้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามกระบวนการและการดำเนินการที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ”

4. ระดับการศึกษา

แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอน ทั้งนี้ต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

5. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 สาระดังนี้

1. **สาระทักษะการเรียนรู้** เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็น และการวิจัยอย่างง่าย
2. **สาระความรู้พื้นฐาน** เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
3. **สาระการประกอบอาชีพ** เป็นสาระเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทางและการตัดสินใจ ประกอบอาชีพ ทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม และการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง
4. **สาระทักษะการดำเนินชีวิต** เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุขศึกษา พลศึกษา และศิลปศึกษา
5. **สาระการพัฒนาสังคม** เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

6. โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1	ทักษะการเรียนรู้	5		5		5	
2	ความรู้พื้นฐาน	12		16		20	
3	การประกอบอาชีพ	8		8		8	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5		5		5	
5	การพัฒนาสังคม	6		6		6	
	รวม	36	12	40	16	44	32
		48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
	กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง	

หมายเหตุ วิชาเลือกในแต่ละระดับสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการทำโครงการ จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต และ ทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 200 ชั่วโมง (ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวง

ศึกษาธิการ เรื่อง เพิ่มจำนวนชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ
การศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2557)

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และ การพัฒนาสังคม ซึ่งแต่ละสาระประกอบด้วยรายวิชาบังคับ และ รายวิชาเลือก มีรายละเอียดดังนี้

6.1 รายวิชาบังคับ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

มาตรฐาน ที่	ระดับประถมศึกษา			ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
	รหัส รายวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัส รายวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัสรายวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต
สาระทักษะการเรียนรู้									
1.1-1.5	ทร11001	ทักษะการเรียนรู้	5	ทร21001	ทักษะการเรียนรู้	5	ทร31001	ทักษะการเรียนรู้	5
สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาไทย)									
2.1	พท11001	ภาษาไทย	3	พท21001	ภาษาไทย	4	พท31001	ภาษาไทย	5
สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาต่างประเทศ)									
2.1	พต11001	ภาษาอังกฤษ พื้นฐาน	3	พต21001	ภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวัน	4	พต31001	ภาษาอังกฤษเพื่อ ชีวิตและสังคม	5
สาระความรู้พื้นฐาน (คณิตศาสตร์)									
2.2	พค11001	คณิตศาสตร์	3	พค21001	คณิตศาสตร์	4	พค31001	คณิตศาสตร์	5
สาระความรู้พื้นฐาน (วิทยาศาสตร์)									
2.2	พว11001	วิทยาศาสตร์	3	พว21001	วิทยาศาสตร์	4	พว31001	วิทยาศาสตร์	5
สาระการประกอบอาชีพ									
3.1	อช11001	ช่องทางการเข้าสู่ อาชีพ	2	อช21001	ช่องทางการ พัฒนาอาชีพ	2	อช31001	ช่องทางการขยาย อาชีพ	2
3.2-3.3	อช11002	ทักษะการ ประกอบอาชีพ	4	อช21002	ทักษะการพัฒนา อาชีพ	4	อช31002	ทักษะการขยาย อาชีพ	4
3.4	อช11003	พัฒนาอาชีพให้มี อยู่มีกิน	2	อช21003	พัฒนาอาชีพให้มี ความเข้มแข็ง	2	อช31003	พัฒนาอาชีพให้มี ความมั่นคง	2
สาระทักษะการดำเนินชีวิต									
4.1	ทช11001	เศรษฐกิจพอเพียง	1	ทช21001	เศรษฐกิจพอเพียง	1	ทช31001	เศรษฐกิจพอเพียง	1
4.2	ทช11002	สุขศึกษา พลศึกษา	2	ทช21002	สุขศึกษา พลศึกษา	2	ทช31003	สุขศึกษา พลศึกษา	2
4.3	ทช11003	ศิลปศึกษา	2	ทช21003	ศิลปศึกษา	2	ทช31003	ศิลปศึกษา	2

มาตรฐาน ที่	ระดับประถมศึกษา			ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
	รหัส รายวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัส รายวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัสรายวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต
สาระการพัฒนาศักยภาพ									
5.1	สค11001	สังคมศึกษา	3	สค21001	สังคมศึกษา	3	สค31001	สังคมศึกษา	3
5.2-5.3	สค11002	ศาสนาและ หน้าที่พลเมือง	2	สค21002	ศาสนาและ หน้าที่พลเมือง	2	สค31002	ศาสนาและ หน้าที่พลเมือง	2
5.4	สค11003	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	1	สค21003	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	1	สค31003	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	1

6.2 รายวิชาเลือก รายวิชาเลือกมี 2 ประเภทคือ รายวิชาเลือกบังคับและรายวิชาเลือกเสรี

1. รายวิชาเลือกบังคับ ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเลือกลงทะเบียนรายวิชาเลือกบังคับ 2 รายวิชา
ทุกระดับการศึกษา รายวิชาเลือกบังคับที่กำหนดไว้ในปัจจุบัน มีดังนี้

(<http://www.nfe.go.th/pattana/>)

1. วิชาการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน

- 1) วิชาการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน 1 พว 12010 ระดับประถมศึกษา
จำนวน 2 หน่วยกิต
- 2) วิชาการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน 2 พว 22002 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
จำนวน 3 หน่วยกิต
- 3) วิชาการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน 3 พว 32023 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จำนวน 3 หน่วยกิต

2. วิชาการเงินเพื่อชีวิต

- 1) วิชาการเงินเพื่อชีวิต 1 สค 12021 ระดับประถมศึกษา จำนวน 2 หน่วยกิต
- 2) วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 สค 22016 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 หน่วยกิต
- 3) วิชาการเงินเพื่อชีวิต 3 สค 32029 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 หน่วยกิต

3. วิชาการเรียนรู้สู่ภัยธรรมชาติ

- 1) วิชาการเรียนรู้สู่ภัยธรรมชาติ 1 สค 12022 ระดับประถมศึกษา
จำนวน 2 หน่วยกิต
- 2) วิชาการเรียนรู้สู่ภัยธรรมชาติ 2 สค 22019 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
จำนวน 3 หน่วยกิต
- 3) วิชาการเรียนรู้สู่ภัยธรรมชาติ 3 สค 32032 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวน 3 หน่วยกิต

4. วิชาวัสดุศาสตร์

1) วิชาวัสดุศาสตร์ 1 พว12011	ระดับประถมศึกษา จำนวน 2 หน่วยกิต
2) วิชาวัสดุศาสตร์ 2 พว22003	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 หน่วยกิต
3) วิชาวัสดุศาสตร์ 3 พว32024	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 หน่วยกิต

5. วิชาลูกเสือ กศน.

1) วิชาลูกเสือ กศน. สค 12025	ระดับประถมศึกษา จำนวน 2 หน่วยกิต
2) วิชาลูกเสือ กศน. สค 22021	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 หน่วยกิต
3) วิชาลูกเสือ กศน. สค 32035	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 หน่วยกิต

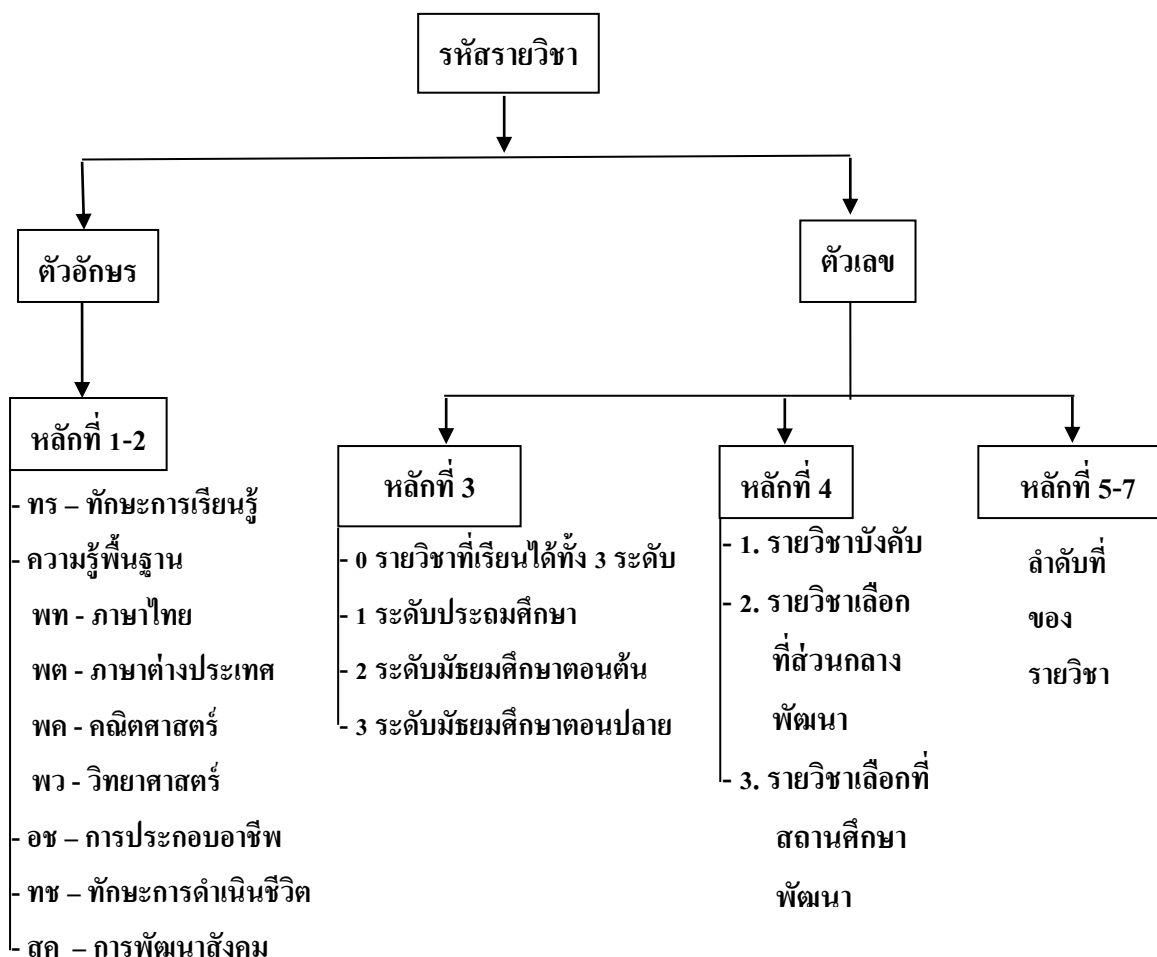
6. วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย

1) วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย สค 1202	ระดับประถมศึกษา จำนวน 2 หน่วยกิต
2) วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย สค 22020	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 หน่วยกิต
3) วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย สค 32034	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 หน่วยกิต

2. รายวิชาเลือกเสรี วิชาเลือกสถานศึกษากำหนดได้ตามความต้องการ โดยพัฒนาหลักสูตรขึ้นเอง หรือเลือกใช้จากสถานศึกษาอื่น หรือที่ส่วนกลางกำหนด

7. การกำหนดรหัสรายวิชา

การกำหนดรหัสรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับปริญญา
พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดเป็นตัวอักษร 2 หลัก และตัวเลข 5 หลัก ดังนี้ คือ

รหัสรายวิชากำหนดให้มี 7 หลัก ดังนี้คือ

หลักที่ 1 และ 2 เป็นตัวอักษร แทน 5 สาระดั่งฝ่งข้างต้น

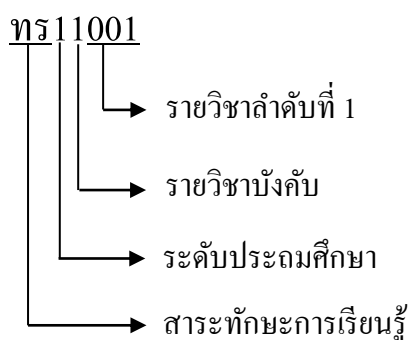
หลักที่ 3 หมายถึง ระดับการศึกษา ตัวเลข 1 , 2 และ 3 แทนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา
ตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามลำดับ สำหรับเลข 0 หมายถึง รายวิชา ที่เรียน ได้ทั้ง 3 ระดับ

หลักที่ 4 หมายถึง ประเภทของรายวิชา ตัวเลข 1 หมายถึงรายวิชาบังคับ และตัวเลข 2 หมายถึง
รายวิชาเลือกที่ส่วนกลางพัฒนา สำหรับ เลข 3 หมายถึงรายวิชาเลือกที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นเอง

หลักที่ 5-7 หมายถึง ลำดับที่ของรายวิชาตามสาระต่าง ๆ

ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 รายวิชา “ทักษะการเรียนรู้” เป็นรายวิชาบังคับในสาระทักษะการเรียนรู้ ระดับ
ประถมศึกษา

ตัวอย่างที่ 2 รายวิชา “วิจัยในชุมชน” เป็นรายวิชาเลือก ที่ส่วนกลางพัฒนาขึ้นในสาระทักษะ การ
เรียนรู้ สามารถเรียนได้ทั้ง 3 ระดับ

8. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นตามเงื่อนไขการจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม โดยให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละภาคเรียนจนจบตามโครงสร้างหลักสูตร (หนังสือสำนักงาน กศน. ที่ ศร 0210.03/90 ลงวันที่ 10 มกราคม 2560)

9. การลงทะเบียนเรียนรายวิชา

การลงทะเบียนเรียนตาม โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชาและตามจำนวนหน่วยกิตในแต่ละภาคเรียนดังนี้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องปรับแก้ไขคู่มือการดำเนินงาน หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555)

1. ระดับประถมศึกษา ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 17 หน่วยกิต
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 23 หน่วยกิต

กรณีที่นักศึกษาจะต้องจบหลักสูตรแต่มีจำนวนหน่วยกิตที่ต้องลงทะเบียนเรียนเกินกว่าจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ให้ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน เนื่องจากมีการเทียบโอนผลการเรียนและหรือนักศึกษาที่มีการสอบซ่อม ให้สถานศึกษาจัดให้ลงทะเบียนเรียนเพิ่มเติมในภาคเรียนสุดท้ายได้ไม่เกิน 3 หน่วยกิต จากที่กำหนดในแต่ละระดับการศึกษา (หนังสือสำนักงาน กศน. ด่วนมากที่ ศร 0210.30/3805 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2553)

10. การจัดหลักสูตร

สถานศึกษาต้องนำรายวิชาไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ซึ่งผู้เรียนจะต้องกำหนดทิศทางในการเรียนของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนที่ประสงค์จะออกไปประกอบอาชีพก็ควรเลือกรายวิชาเลือกในสาระการประกอบอาชีพ หรือผู้เรียนที่ประสงค์จะออกไปเป็นผู้นำชุมชนก็ควรเลือกรายวิชาเลือกในสาระการพัฒนาสังคม หรือถ้าผู้เรียนประสงค์จะไปศึกษาต่อก็ควรเลือกรายวิชาเลือกในสาระความรู้พื้นฐาน

ดังนั้น ครูและผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้รายบุคคลร่วมกันให้ครบทั้งหลักสูตร รายวิชา ใดที่สามารถเทียบโอนได้ก็ให้ทำการเทียบโอน ส่วนรายวิชาที่เทียบโอนไม่ได้ก็ให้ลงทะเบียนเรียนให้ครบ ตามโครงสร้างหลักสูตร แล้วนำมาจัดทำแผนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาค เรียน

11. การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

ด้วยกลุ่มเป้าหมายที่สำนักงาน กศน. รับผิดชอบมีหลากหลาย เช่น ผู้บกพร่องในด้านต่าง ๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อให้จัดการเรียนรู้ กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวได้ สถานศึกษาสามารถปรับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้โดยการอนุมัติจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการผ่านความเห็นชอบ ของคณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานความร่วมมือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถยาศัย

12. วิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีวิธีเดียว คือ วิธีเรียน กศน. ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การ เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน และการเรียนรู้แบบอื่นๆ ที่หลากหลายซึ่ง ในแต่ละรายวิชาผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ ทั้งนี้สถานศึกษาต้อง เพิ่มระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้นจากเดิม โดยเฉพาะการเรียนรู้แบบพบกลุ่มให้มีการเพิ่ม ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้จากสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง เป็น 6 ชั่วโมง (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ปรับแก้ไขคู่มือการดำเนินงาน หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลง วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555)

สำนักงาน กศน. กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม สัปดาห์ละ 6 ชั่วโมง ให้เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน การคิดเป็น การอ่าน การเขียน และทักษะการสื่อสาร ถ่ายทอดกระบวนการคิดให้ผู้อื่นเข้าใจ (หนังสือ สำนักงาน กศน.ที่ ศธ 0210.03/6036 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2558)

13. การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาพื้นฐานของการศึกษานอกระบบ “คิดเป็น” โดยใช้ข้อมูลตนเอง วิชาการ และสภาพแวดล้อมในชุมชน สังคม มาวิเคราะห์ ตัดสินใจในเรื่อง ที่ต้องการ

เรียนรู้ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ขั้นตอนสภาพปัญหา/ความต้องการในการเรียนรู้ 2) ขั้นตอนแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนปฏิบัติ 4) ขั้นตอนประเมินผลการเรียนรู้ และสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่พร้อมเผยแพร่

14. สื่อการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล ภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผู้เรียน ครู สามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ใกล้ตัว และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อต่างๆ ซึ่งจะส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา

15. การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนหรือเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสถานศึกษาต้องจัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติการเทียบโอนให้สอดคล้องกับแนวทางการเทียบโอนที่สำนักงาน กศน. กำหนด โดยกำหนดวิธีการเทียบโอน ดังนี้

1. การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรการศึกษาที่จัดการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายหรือเทียบเท่า
2. การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง
3. การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ
4. การเทียบโอนผลการเรียนจากความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
5. การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

16. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลมี 2 ระดับ คือ

1. การประเมินผลในระดับสถานศึกษา เป็นการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา ประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และประเมินคุณธรรม
2. การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินในภาคเรียนสุดท้ายก่อนสอบปลายภาคของภาคเรียนนั้น ๆ โดยไม่มีผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน

17. การจบหลักสูตร

ผู้เรียนทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเกณฑ์การจบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา ดังนี้

1. ผ่านเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้รายวิชาในแต่ละระดับการศึกษา ตามโครงสร้างหลักสูตร คือ
 - 1.1 ระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต
 - 1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต
 - 1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต
2. ผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต(กพช.) ไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง
3. ผ่านการประเมินคุณธรรม ในระดับพอใช้ขึ้นไป
4. เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงาน กศน.(2560). หนังสือ ที่ ศธ 0210.03/90 เรื่องการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ลงวันที่ 10 มกราคม 2560
- สำนักงาน กศน.(2558). หนังสือ ที่ ศธ 0210.03/6036 เรื่องทบทวนแนวปฏิบัติวิธีการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม. ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2558
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.(2557).ประกาศสำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เพิ่มจำนวนชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ลงวันที่ 18 มีนาคม 2557
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.(2555).คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2555) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : ริงส์การพิมพ์
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.(ม.ป.ป.).หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ม.ป.ท.
- <http://www.nfe.go.th/pattana/>